

CULTUUR

Oscars circusdroom aan de Amstel

Carré viert 135-jarig bestaan met hommage aan naamgever

Oscar Carré opende in 1887 zijn eigen stenen circustheater aan de Amstel om er zijn paarden te kunnen laten galopperen. Nu, 135 jaar later, draaft er af en toe ook nog wel een viervoeter door de piste tijdens het Wereldkerstcircus, maar het is vooral uitgegroeid tot een plek waar de groten der aarden hebben opgetreden, van Sammy Davis jr. en Marlene Dietrich tot Edith Piaf, Tina Turner, Toon Hermans en André van Duin.

door Esther Kleuver

Het verjaardagsfeest wordt gevierd met de jubileumvoorstelling *Oscar*, een hommage aan de oprichter met dans, theater, circus en live muziek van singer-songwriter Blaudzun.

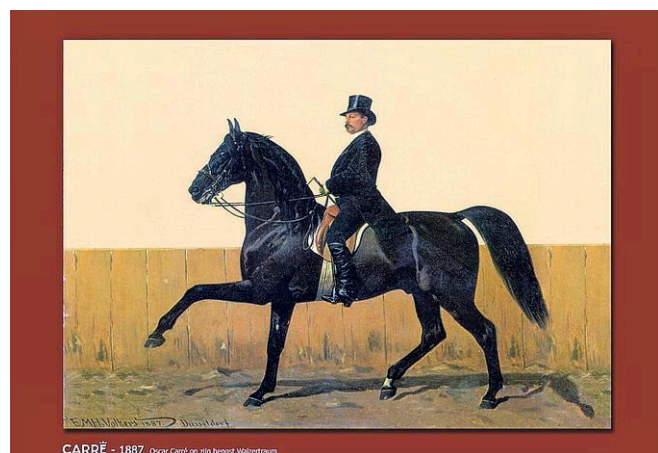
Koninklijk Theater Carré sloeg hiervoor de handen ineen met het Scapino Ballet, dat al in 1946 voor het eerst in het Amsterdams theater te zien was. Choreograaf Ed Wubbe liet zich inspireren door Oscar Carré's visionaire blik in combinatie met zijn kleurrijke en dramatische leven. Met het voltallig dansersensemble van Scapino, acht circusartiesten, Blaudzun en zijn zeskoppe band smelten meerdere disciplines Carré-waardig samen in een voorstelling die gespeeld wordt in de traditionele piste-opstelling van het theater. Daar waar Oscar Carré ooit triomfeerde vierde met zijn circus- en paarden-shows.

„Groots en majesteitelijk, zo moet mijn circus worden. Met mensen die zich vergapen. Met luid applaus voor mijn paarden, mijn sterren. De hoogstand met al mijn twaalf lievelingen zal het hoogtepunt worden in mijn eigen circus. Die droom zal ik ooit waarmaken, ook al zat dit anders kosten en z'n tol eisen van mijn geliefde”, aldus de ambitieuze Oscar Carré (1845-1911), die in 1887 zijn stenen circusdroom inderdaad verwezenlijkt zag

Voorstelling in de traditionele piste-opstelling

tot een van de grootste circussen van de negentiende eeuw. Na enige tijd besloot het echtpaar voor zichzelf te beginnen. Het kleinschalige Circus Carré trok behalve door de Balkanlanden ook naar landen als Rusland, Oostenrijk, Duitsland en Frankrijk.

In Nederland deed de familie Carré met name in Amsterdam goede zaken. Op het Amstelveld maakte

Oscar Carré was totaal verknocht aan zijn paarden. FOTO CARRÉ

Choreograaf Ed Wubbe van het Scapino Ballet maakte de hommage 'Oscar'. FOTO CARRÉ/SCAPINO BALLEET

worden in Amsterdam.

Carré werd geboren in een Duitse circusfamilie. Zijn vader, Wilhelm Carré, had onder meer een act waarbij hij op een ongezaagd paard over meer dan achtenveertig brandende kaarsen sprong. Zijn moeder was de in Rotterdam geboren paardrijdster Cornelia Adriana de Gast, die bekend werd onder de artiestennaam Kätchen Carré. De twee behoorden tot de eerste artiesten die onderdeel uitmaakten van het circus van Ernst Renz, dat uit zou groeien

het circus onderdeel uit van de jaarlijkse kermis, tot het stadbestuur in 1875 besloot de circussen af te schaffen. Oscar had de leiding over het circus inmiddels overgenomen van zijn overleden vader. Bij hem ontstond op dat moment het idee om in Amsterdam een vaste circusplek te creëren. Na de nodige bureaucratische hobbels verrijst aan de Amstel uiteindelijk inderdaad Theater Carré.

Boek

Uit het boek *Een plek om lief te hebben* van Mariëtte Wolf, dat uitkwam ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan, blijkt dat het nog niet zo eenvoudig is om met terugwerkende kracht een accuraat beeld van de circus-

koning te vormen. Hij stond weliswaar bekend als warmbloedig familieman, filantroop en humanus werkgever, maar hij wist ook precies hoe hij de pr-machine draaiende moest houden. En hoewel zijn paarden zijn alles waren (hij gaf zijn kleinzoon ooit twee klappen met de zweep nadat deze een paard had geslagen omdat het dier hem gebeten had), was hij zakelijk ook pienter genoeg om het gebouw uit te bouwen tot variëtiëtheater, waarna ook revue, toneel en operette zouden volgen.

Het boek 'Een plek om lief te hebben' van Mariëtte Wolf is nog altijd te koop. 'Oscar' is te zien van 7 t/m 25 september in Carré. Info: carre.nl

GEESTIGE SATIRE OVER IJDELE PRESENTATOR

'Fidelio leeft nog'

WAT: roman
WIE: Jonathan van het Reve
UITGEVER: Das Mag
★★★★☆

De nieuwe roman van schrijver Jonathan van het Reve is een geestige satire over een satirisch tv-programma. Van het Reve – niet geheel toevallig tekstschrijver bij Arjen Lubach – neemt niet alleen een ijdele presentator op de hak (Fidelio genaamd), maar ook het 'knuffeldenken' in bepaalde kringen over de islam, de angst bij sommigen om een minderheid te kwetsen.

Fidelio leeft nog begint vanuit het perspectief van Pjotr, een nieuwe, vrij kleurloze scriptschrijver bij

de talkshow, die op zijn eerste werkdag geconfronteerd wordt met een aanslag. Veertien medewerkers van het programma zijn door twee gemaskerde terroristen, onder wie een Syriëganger, vermoord. Fidelio is de enige die overleeft. En dat is curieus.

De host is in alles opmerkelijk: hij scheldt en tiert, manipuleert en beveelt, en urineert zonder gêne in een prullenbak. Kortom, een groot ego heeft de man, die de hele redactie, en vooral ook de argeloze Pjotr, naar zijn hand zet. Direct na de bloedige aanslag bepaalt hij dat er een vervolgtuizending komt. Met hemzelf als 'drama king'. Ondertussen wordt er onderzoek naar de terreur-

daad gedaan. Vanwege 'een toegenomen dreigningsniveau' wordt Pjotr aangespoord om in codetaal te rapporteren over het gaan en staan van de talkshow-host. Want hoe kan het, dat Fidelio toevallig op het toilet zat toen de wreedhe-

Lily van der Stokker krijgt de ring uitgereikt door Corrie van der Veen.

'Vrouwenkracht in softe vermomming'

Prijs voor Lily van der Stokker

Kunstenares Lily van der Stokker heeft dit weekend in Apeldoorn de Wilhelminaring in ontvangst mogen nemen. Ze kreeg deze euvreprijs uit handen van Corrie van der Veen, bestuursvoorzitter van de onderscheiding. Naast het speciaal voor haar door Géline Hackenberg ontworpen sieraad, krijgt de winnares volgend jaar ook een solo-expositie in het Coda Museum en mag ze een beeld ontwerpen voor het Sprengerpark in Apeldoorn.

Volgens juryvoorzitter Anna Tilroe wilde de jury dit jaar met een verrassing komen. „Want het park kan wel een beeld gebruiken dat totaal uit de band springt.” Van der Stokker kan dat bieden. Zij neemt, volgens Tilroe, een uitzonderlijke plaats in binnen de Nederlandse en internationale kunst. Juist omdat haar werk over geluk en vriendelijkheid gaat en de kunstenaress zich tegenover ironie en cynisme stelt.

Van der Stokker, die afwisselend in Amsterdam en New York woont, verleidt het publiek met zachte vormen, bloemen en lieflijke kleuren. Haar werk – zoals de 'hemelse' theepot die ze voor het dak van een parkeergarage in Utrecht vervaardigde – ademt vaak huiselijkheid en knusse gezelligheid uit. Het is vrouwelijk, ogenschijnlijk soft, maar ook rebellerend, constateerde Tilroe in haar lofrede op de winnares. „Het is pure vrouwenkracht in een softe vermomming.”

Het is de twaalfde keer dat de Wilhelminaring, die volgend jaar haar 25-jarige jubileum viert, werd uitgereikt. Eerdere laureaten waren o.a. Tirzo Martha, Maria Roosen, Carel Visser en Joep van Lieshout. De eerste prijs werd toegekend aan Joop Beijon op 6 september 1998, precies honderd jaar na de inhuldiging van koningin Wilhelmina.

den werden begaan? Het gedrag van de presentator lijkt steeds extremer, zijn handelen verdacht, zodat Pjotr in een spannende, thrillerachtige situatie belandt. Dat het uiteindelijk allemaal anders uitpakt dan gedacht, zat niet verbazen.

Verwarring zaaien is waar het steeds om draait. De dunne scheidslijnen tussen integer en opportuun wordt aan de kaak gesteld, het 'linkse' en 'rechtse' gedachtegoed, de publieke roeicultuur. Van het Reve is op dreef in *Fidelio leeft nog*: zoals de satire betaamt, is onderhuidse kritiek op massamedia en samenleving nooit ver weg.

Lies Schut

BOEKEN TOP 5

1. DELIA OWENS, DAAR WAAR DE RIVIERKREEFTEN ZINGEN
2. CHARLOTTE LABEE, OVERPRIKELD BREIN
3. SUZANNE VERMEER, KORAAALRIJF
4. ARTHUR JAPIN, WAT STILTE WIL
5. LUCINDA RILEY, DE GEHEIMEN VAN DE KOSTSCHOOI

Bron: Bestseller 60

PROJECTIE VUURTOREN VAN SCHIERMONNIKOOG ALS WITTE DOEK

STUITEREN op verfgolven

De oh's en ah's zijn niet van de lucht als 's avonds, wanneer de nautische schemering valt, de Zuidertoren van Schiermonnikoog kleurrijk oplicht. Eilanders en toeristen, zittend op het duin waar eerder nog de konijntjes scharrelden, kijken hun ogen uit hoe een geschilderd ventje met een felrode broek op golven van verf stuitert en steeds hoger springt en tui-melt, totdat hij uiteindelijk vanaf de zee tussen de planeten belandt.

door Paola van de Velde

Perpetuum, zo luidt de titel van deze geschilderde animatiefilm van kunstenaar Jacco Olivier, die op de voormalige vuurtoren wordt geprojecteerd. „Voor eeuwig” betekent dat in het

ken zijn net als een mooie zonsopgang. Dat spel met licht en donker, dat raakt je, daar wil je bij zijn. Ik ben dan ook blij dat we als gemeente dit initiatief omarmd en ondersteund hebben.”

Een van de 180 schilderijtjes die ten grondslag liggen aan 'Perpetuum'.

De tijdelijke projecties, die verschijnen en weer verdwijnen, zijn in feite een opmaat naar een veel grotere kunstmanifestatie, Hi-Lo genaamd, die volgend jaar van mei tot en met september rondom de hele Waddenzee zal worden gehouden. „Het idee is voortgekomen uit *Into the great wide open* op Vlieland”, legt Bronswasser uit. „Dit muziekfestival heeft ook een heel goed beeldend kunstprogramma, dat echter elk jaar slechts vier dagen te zien is. Dat is natuurlijk wel veel moeite voor zo'n korte tijd. Vandaar het idee om, in samenwerking met diverse culturele instellingen hier in het noorden, een grotere zomertentoonstelling op te zetten in het hele waddengebied die vijf maanden duurt.”

Het kunstwerk is onderdeel van *Baken Schiermonnikoog*, een project dat bestaat uit een jaar lang dagelijkse lichtprojecties op de witte Zuidertoren. Olivier is de tweede kunstenaar die zijn werk twee maanden lang hier mag laten zien. Eerder al beet 'beeldhouwer met licht' Femke Schaap al het spits af met haar projectie ZEEE. „Dat had meteen al onze verwachtingen overtroffen, zowel in schoonheid als in het aantal mensen dat het elke avond trekt. De werken vallen heel goed bij de bewoners, dat is belangrijk voor kunst in de openbare ruimte”, vertelt Sacha Bronswasser, een van de initiatiefnemers van dit project.

Walvis

Voor kunstenaar Jacco Olivier uit Amsterdam, in wiens werk schilder- en videokunst samenkomen, was de uitnodiging om een kunstwerk voor de Zuidertoren op Schier te maken, een eerste kennismaking met het eiland. Hij is geboren en getogen in Zeeland en geen fervent waddeneilandbezoeker. „Eigenlijk was ik tot nog toe alleen nog maar op Texel geweest”, be- kent hij. Een projectie voor

Als de avond valt wordt de Zuidertoren een half uur lang verlicht door een magisch kunstwerk. FOTO'S ROMY DAM

Jacco Olivier: „Schilderen is een van de weinige dingen in het leven die ik echt begrijp.”

de dertig meter hoge toren uitdenken, vond hij een flinke uitdaging. „Al is dit niet het grootste werk dat ik ooit maakte. Dat was een projectie van een geschilderde walvis op het Science Center in Detroit.”

Aanvankelijk dacht Olivier – die in 2019 onderscheiden werd met de Jeanne Oosting Prijs – aan een

vuur dat hij zou laten opvlammen op de 19e eeuwse toren. Maar een reeks schilderijen en film die hij eerder maakte van een jongen op een duikplank, die aarzelde om te springen bracht hem op het idee om iets met trampolinespringers te doen. „Op de YouTube filmpjes die ik ter inspiratie bekeek, waren dergelijke sprongen mij te professioneel. Ik wilde dat mijn beelden juist een onbeholpen blijheid zouden uitstralen.”

„Daarom laat ik het figuurtje soms ook wild met zijn armen zwaaien en rond tuimelen”, vervolgt hij. „Toch lukt het hem uiteindelijk om hoger en hoger te springen, en zelfs tot bij de sterren te komen. Dat is een welhaast euforisch mo-

Handwerk

Niet minder dan 180 kleine schilderijtjes vormen de basis van zijn projectie. De verstreken zijn, ook in de opnamen, nog duidelijk zichtbaar. Dat is een bewuste keuze, stelt Olivier, die werd opgelegd aan zowel de kunstacademie in Den Bosch, als de Amsterdamsche Rijksakademie. „Ik ben eerst en vooral een schilder. Schilderen is een van de weinige dingen in het leven die ik echt begrijp. Bovendien wil ik niet dat mijn filmpjes te gelikt worden. Die moet kunnen zien dat het

handwerk is.” „Door delen van mijn schilderijen te fotograferen en van die opnamen een film te maken, is het soms net alsof je aan de voorkant de schildering instapt en tussen alle verflagen kunt kijken, voordat je er aan de achterkant weer uitstapt”, stelt Olivier. „Maar vraag me niet, waarom ik precies voor deze sprongenmaker heb gekozen. Veel kunstenaars zijn achteruitdenkers. En ik ben daar geen uitzondering op. Intuïtief voel ik aan dat deze stuiterende figuur op de verfgolven bij Schier hoort. Maar het waarom daarvan onder woorden brengen, kan ik nu niet. Dat komt wellicht later, soms na jaren pas. Of niet. En dat is ook goed.”

'DIT RAAKT JE NET ALS EEN MOOIE ZONSONDERGANG'